

Biblioteksplan

2023-2026 Osby kommun

SNOKAbibliotek

”Att det finns så många böcker att välja mellan att det alltid finns en bok som passar just en själv och att man kan komma till ro där det är tyst och man kan ta det lugnt när man läser eller pluggar.”¹

- Folkbiblioteket i Osby satsar läsfrämjande för barn och unga.

”Läsande främjar det psykiska välbefinnandet och snabbar på tillfrisknande. Läsning ger perspektiv på livet, ökar empatin, boostar din hjärnkraft och bekämpar aktivt stressnivån i kroppen”.²

- Läsning bidrar till ökad livskvalitet, därför satsar folkbiblioteket i Osby på prioriterade målgrupper - bibliotek för alla.

¹ Citat från enkät barn och unga åk 4-9 gjord 2022, fråga: Vad är det bästa med biblioteket?

² 1177.se, Tidningen Land

Förord

Biblioteken verkar för demokrati, kunskapsutveckling och fri åsiktsbildning. I mötet med litteratur och kultur händer det något positivt i dig som får betydelse för dig men även för din omgivning. De demokratiska värdena bibehålls via läsutveckling, bildning och kunskap bland kommunens barn, unga och vuxna.

Folkbiblioteken tillhandahåller ett brett urval av litteratur, tidskrifter, tidningar, musik, film och spel. Tillgänglighet och profession är ett krav för att kunna tillmötesgå kommuninvånare och besökare i deras behov. För att bibehålla ett demokratiskt samhälle krävs bland annat att människor är kapabla till att ta ställning till trovärdig information. Biblioteken bistår i detta med i sin specialkunskap kring information, källkritik och litteratur. Den digitala utvecklingen ger krav på att kunna använda sig av de möjligheter teknikutvecklingen ger, något bibliotek kan ge stöttning i. Skolbiblioteksverksamheten och skolbibliotekarien har ett viktigt pedagogiskt uppdrag som både är en tillgång för elever och lärare i kommunen.

Både folk- och skolbibliotek är lagstadgad verksamhet som arbetar utifrån tydliga uppdrag enligt bibliotekslagen och skollagen. Enligt bibliotekslagen skall alla kommuner anta en biblioteksplan som anger verksamheten på biblioteksområdet. Osby kommuns biblioteksplan gäller 2023–2026 och antas av Barn- och utbildningsnämnden. Biblioteksplanen följs årligen upp genom verksamhetsplaner och verksamhetsberättelser vid respektive verksamhet.

All biblioteksverksamhet i Osby utgår ytterst från artikel 19 i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, FN:s barnkonvention, Unescos skol- och folkbiblioteksmanifest, bibliotekslagen, skollagen, Skånes regionala biblioteksplan och värdegrunden och målen för Osby kommun.

Sara Eckerström

Bibliotekschef

Kultur- och fritid

Barn och utbildningsförvaltningen

Uppdrag och styrdokument

Bibliotekslagens 2§ förklarar folkbibliotekens uppdrag att verka för ett demokratiskt samhälle, kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning samt främja litteraturens ställning³.

Unescos biblioteksmanifest, FN:s barnkonvention och den regionala biblioteksplanen

FN:s barnkonvention och Unescos skol- och folkbiblioteksmanifest betonar alla barns rätt att kunna ta del av information, rätten att uttrycka sig, rätten till kunskap och bildning. För att på ett jämlikt och hållbart sätt bli delaktiga i ett demokratiskt samhälle.

Region Skånes regionala biblioteksplan för åren 2022-2025 beskriver de fastställda utvecklingsområden som man arbetar efter. *De områdena är demokrati och fri åsiktsbildning, folkbibliotek för alla, digitalisering och litteratur- och läsfrämjande.*⁴

Biblioteken i Osby kommun

Folkbiblioteken

Folkbiblioteken i Osby kommun består av huvudbiblioteket i Osby, samt filialerna i Lönsboda och Killeberg. Osby bibliotek erbjuder Meröppet vilket innebär att de som är Meröppet-låntagare kan använda biblioteket även under obemannade tider med hjälp av sitt lånekort och en kod.

Lönsboda bibliotek är beläget i Medborgarhuset och bemannas tre halvdagar i veckan. Biblioteket i Killeberg är ett integrerat folk och skolbibliotek.

Det integrerade folk- och skolbiblioteket i Killeberg bemannas av skolbibliotekarie och folkbiblioteket ansvarar för den allmänna bemanningen.

Folkbiblioteket har år 2022 sex heltidstjänster fördelade på sju anställda. Skolbiblioteken har två årsarbeten och bemannas av två skolbibliotekarier.

Skolbiblioteken

Bibliotekslagen anger i §10 att enligt 2 kap 36§ i skollagen (2010:800) ska eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ha tillgång till skolbibliotek⁵.

Kommunens skolbibliotek och skolbibliotekarier är organiserade under grundskolans rektorer. Bemannade skolbibliotek finns på Hasslarödskolan, Parkskolan, Örkenedsskolan och Killebergsskolan.

³ Bibliotekslagen (2013:801)

⁴ Regionala biblioteksplanen <https://utveckling.skane.se/publikationer/strategier-och-planer/regional-kulturplan-for-skane-2016-2019/>

⁵ Bibliotekslagen (2013:801) §10.

Verksamhetsmål för folkbiblioteket i Osby kommun 2023-2026

Nedanstående tre mål har tagits fram för folkbiblioteket i Osby kommun år 2023 till 2026.

Vi vill satsa på:

Mål 1: År 2026 har antalet besökare till folkbiblioteket och det digitala biblioteket, snokabibliotek.se ökat med 10% jämfört med år 2022. Målet mäts via Kolada.se och besök på hemsidan.

Syftet är att stärka de demokratiska värdena i samhället och vara en aktiv mötesplats för litteratur, bildning och skapande.

Vi uppnår målet genom att arbeta med bibliotekens fysiska och virtella miljöer för att göra dem inkluderande. Genom att arbeta uppsökande utanför biblioteks lokaler.

Mål 2: År 2026 ska barn och ungas delaktighet i bibliotekets verksamhet och utlåningen öka med 10% jämfört med 2022. Målet mäts vid Kolada.se

Syftet är att göra barn och unga delaktiga i kulturlivet och att hjälpa dem att upptäcka litteratur och kultur och låta dem utveckla sitt skapande.

Vi uppnår målet genom att stärka det läsfrämjande arbetet mot barn och unga från 0 till 18 år. Detta gör vi genom att erbjuda ett författarbesök i åk 5 och åk 8 i samverkan med andra enheter och samhällsaktörer. Genom att utveckla brukarundersökningen och sätt att ha kontinuerlig dialog med målgruppen.

Mål 3: År 2026 ska tillgängligheten till biblioteket ha ökat för prioriterade målgrupper, målet mäts via deltagarmätningar och brukarundersökning.

Syftet är att utveckla möjligheten för prioriterade grupper att ha tillgänglighet till litteratur och kulturliv oavsett förutsättningar för att bibliotek är för alla.

Vi uppnår målet genom att regelbundet möta prioriterade målgrupper och att bjuda in grupper till biblioteket. Genom att utveckla vårt arbete med marknadsföring och låta all personal få kunskap om digitala verktyg. Genom att stärka arbetet med mediabeståndet både det fysiska och digitala beståndet.

Prioriterade målgrupper

Bibliotekslagen anger specifika målgrupper som skall ägnas särskilt stort fokus. Dessa målgrupper är funktionshindrade, barn och unga, minoritetsspråk och personer med annat modersmål än svenska

Barn och unga

Folkbiblioteken har särskilt fokus på barn och unga. Biblioteken erbjuder läsfrämjande aktiviteter som babysagor, sagostund och särskilda träffar med alla kommunens sexåringar. På loven erbjuder biblioteken aktiviteter av olika slag för barn och unga som lockar till läslust, skapande och kreativitet. Alla barn i Osby kommun erbjuds en bok vid tre tillfällen fram till dess de fyller sex år. I samband med BVC-besök, när de fyller 4 år och i samband med besök på biblioteket med sin förskoleklass.

Personer med annat modersmål och minoritetsspråken

Folkbiblioteken erbjuder litteratur på andra språk samt de nationella minoritetsspråken. På språkcafé kan man träffas och prata på lätt svenska.

Personer med funktionsvariation

Personer med funktionsvariationer erbjuds extra stöd i form av läsning via s.k. daisy-skivor och egen nedladdning av litteratur från MTM (Myndigheten för tillgänglig media) som administreras via biblioteken. På bibliotekets Äppelhylla finner man litteratur och media för personer med olika funktionsnedsättningar, samt litteratur till anhöriga om att leva med funktionshinder.

Verksamhet

Läsfrämjande

Det läsfrämjande arbetet drivs både bland barn, unga och vuxna i form av sagostunder, bokprat, författarbesök, bokcirklar, föreläsningar och högläsning.

Mötesplats

Biblioteken är en öppen mötesplats där vi kan överbygga olikheter när vi möts i ett gemensamt intresse eller i en aktivitet. Evenemang som tex föreläsningar, författarbesök och språkcafé kan vara en plattform för att utveckla språket tillsammans. I mötet med litteraturen öppnas nya världar som leder till utveckling och mognad.

Delaktighet

Folkbibliotekets verksamhet bjuder in invånarna att vara delaktighet i kulturlivet både fysiskt och digitalt. Att vara delaktig och känna tillhörighet motverkar ensamhet och utanförskap i samhället och ger invånarna en möjlighet att utvecklas.

Tillgänglighet

Biblioteken ger tillgänglighet till kulturupplevelser som litteratur, författarbesök, teater, film, utställningar samt att utveckla sitt eget skapande.

Samverkan

Snokabiblioteken

Folkbiblioteken i Osby kommun har ett genomgripande samarbete med biblioteken i Skåne Nordost, Snokabiblioteken, genom gemensam utvecklingsplan, bibliotekskatalog, digitalt bibliotek – webbsidan. Vi deltar i arbetsgrupper för alla verksamhetsområden såsom barnverksamhet, hemsida, datasystem, mångspråk och medieinköp.

Kultur Osby kommun

Osby kultur och folkbiblioteken har ett tätt samarbete kring att erbjuda olika typer av kulturupplevelser för kommunens invånare. Osby konsthall är belägen i Osby bibliotek och där arrangeras utställningar som även kommer bibliotekens besökare till del.

Studieförbund

Folkbiblioteken samverkar med de olika studieförbunden och den idéburna sektorn för att erbjuda ett brett och varierat utbud av föreläsningar och lärtillfällen.

Samverkan i kommunen

Folkbiblioteken samarbetar med skolbibliotekarier kring bokpool för lärare, bokprat/bokjury och sommarboken för att ge barn och unga tillträde till litteraturupplevelser både på fritiden och på skoltiden.

Skolbibliotek i Osby kommun

Grundskolan

Med syftet att ge varje elev möjlighet till fördjupad kunskap och ökad måluppfyllelse ska skolbiblioteksverksamheten i Osby kommun:

1. Erbjudas ett mångfacetterat och brett bestånd, anpassat efter skolans elever och läroplanens mål, med olika sorters texter i en lokal specifikt anpassad för skolbibliotekets verksamhet.
2. Samarbeta med och föra en dialog med skolledningen. Detta är en av de viktigaste faktorerna för att ett skolbibliotek skall fungera som ett pedagogiskt redskap och för att skolbiblioteket skall kunna bli, och fortsätta vara, en självklar del i undervisningen.
3. Verka aktivt för ett samarbete med pedagoger och övrig personal utifrån det centrala innehållet i LGR11 och berör områdena informationskompetens, källkritik och läsfrämjande.
4. Ta till vara, uppmuntra och utveckla elevens läslust och nyfikenhet i och utanför klassrummet.
5. Erbjudas alla elever möjligheter att utveckla sin medie- och informationskunnighet samt sin förmåga att tillägna sig kunskap på egen hand.
6. Med stöd i bibliotekslagen 8 § ägna särskild uppmärksamhet åt elever med funktionshinder samt elever med annat modersmål än svenska.

Nationella och internationella övergripande mål I formuleringarna av ovanstående punkter stödjer vi oss främst på citat ur följande dokument:

IFLA/UNESCO:s Riktlinjer för skolbibliotek

Enligt IFLA/UNESCO:s Riktlinjer för skolbibliotek skall skolbiblioteket förmedla ”kunskap och tankar som är grundläggande i ett informations- och kunskapsamhälle. Skolbiblioteket [skall ge] eleverna de färdigheter som behövs för ett livslångt lärande. Det ger dem möjlighet att utveckla sin inlevelseförmåga för att de ska kunna ta sitt ansvar som medborgare.” (IFLA/UNESCO, s. 7) Vidare säger IFLA/UNESCO att skolledning, pedagoger och bibliotekarie tillsammans skall planera skolans pedagogiska arbete.

Skollagen (2010)

”36 § Eleverna i grundskolan [...] ska ha tillgång till skolbibliotek.”

Bibliotekslagen (1996)

”8 § Folk- och skolbiblioteken skall ägna särskild uppmärksamhet åt funktionshindrade samt invandrare och andra minoriteter bl.a. genom att erbjuda litteratur på andra språk än svenska och i former särskilt anpassade till dessa gruppers behov.”

”9 § Folk- och skolbiblioteken skall ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar genom att erbjuda böcker, informationsteknik och andra medier anpassade till deras behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.”

Läroplan för grundskolan, förskolan och fritidshemmet 2011 (LGR11)

”Eleverna ska kunna orientera sig i en komplex verklighet, med ett stort informationsflöde och en snabb förändringstakt. Studiefärdigheter och metoder att tillägna sig och använda ny kunskap blir därför viktiga. Det är också nödvändigt att eleven utvecklar sin förmåga att kritiskt granska fakta och förhållanden och att inse konsekvenserna av olika alternativ.” (Lgr 11, s 9)

”Genom rika möjligheter att samtala, läsa och skriva ska varje elev få utveckla sina möjligheter att kommunicera och därmed få tilltro till sin språkliga förmåga.” (Lgr 11, s. 9)

”En viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt vilja till att pröva egna idéer och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar ett förhållningssätt som främjar entreprenörskap.” (LGR11 s.9)

”Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola ... kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra, ... kan använda sig av ett kritiskt tänkande och självständigt formulera ståndpunkter grundade på kunskaper och etiska överväganden, ... kan använda modern teknik som ett verktyg för kunskapssökande, kommunikation, skapande och lärande.” (Lgr 11, s. 13f)

Övergripande arbetsplan för skolbiblioteket

Tillsammans med berörda pedagoger utformas lektionerna utifrån elevernas behov. För en mer detaljerad arbetsplan hänvisar vi skolbibliotekens lokala arbetsplaner.

Gymnasiet och Vuxenutbildningen

Skolbiblioteket har en viktig funktion i två av skolans uppdrag – att hjälpa eleven att utvecklas sin läs- och skrivförmåga. – att hjälpa eleven att förbättra sin förmåga att hantera information.

Skolbiblioteket ska ges förutsättningar att bidra till skolans pedagogiska utveckling och vara ett stöd för lärarna i deras verksamhet. Biblioteket har en lärande roll och ska vara en integrerad del av undervisningen. Bibliotekspersonalen ska ge eleverna uppmuntran och stimulans så att de kan förverkliga sina kunskapsmål.

Bibliotekspersonalen ska aktivt bedriva olika former av läsfrämjande verksamhet med mål att uppmuntra eleverna och stödja dem i deras läs- skriv- och språkutveckling. Alla elever ska ges möjlighet att ta del av bibliotekets resurser utifrån vars och ens egna förutsättningar.

Eleverna ska ges handledning och träning i informationssökning och tillgång till ett kritiskt perspektiv på informationsmängden. Detta arbete ska bedrivas i anslutning till ämnena av lärare och bibliotekarie i samarbete.

Mål för tal- läs- och skrivutveckling Skolbibliotekarien bör bidra till att skapa en kreativ, utvecklande miljö i skolan genom att erbjuda biblioteket inte bara som rum för bokutlåning och läsning, utan även för samtal, skrivande och berättande. Skolbiblioteket ska vara en språkstimulerande plats där man läser, skriver, talar och lyssnar på varandra. Tillsammans med läraren ska bibliotekarien bidra till att skapa lust och förståelse för språket.

Förutom att vara ett språkrum ska skolbiblioteket också vara en mötesplats där eleverna får ta del av vårt kulturarv, exempelvis möta en författare eller titta på en utställning.

Mål för informationskompetens – fem övergripande färdigheter Eleven bör – ha förmåga till faktagranskning och problemdefinition – förståelse för de problem och möjligheter som dagens massiva informationsflöde innebär – förmåga att finna lämpliga metoder för planering, insamling, bearbetning och presentation – förtrogenhet med såväl tryckta som elektroniska informationskällor som verktyg

Delmål som eleverna bör ha uppnått i år 3 i gymnasiet Eleven bör – kunna fokusera och avgränsa ett ämne och göra en relevant problemformulering. – känna till de vanligaste leverantörerna av information såsom bibliotek, myndigheter, arkiv, museer, databaser och Internet. – kunna använda alla viktiga sökverktyg som står tillbuds. – kunna använda en bred och effektiv sökstrategi.

– känna till offentlighetsprincipen, datalagen och upphovsrätten. – kunna använda ett analytiskt tänkande och kritiskt kunna granska och jämföra fakta från olika texter och källor, samt kunna värdera dessa. – kunna skriva en korrekt källförteckning.

Referenser:

- Bibliotekslagen (2013:801)
- Regionala biblioteksplanen <https://utveckling.skane.se/publikationer/strategier-och-planer/regionalkulturplan-for-skane-2016-2019/>
- Schultz-Jones, Barbara och Dianne Oberg, red (2015). IFLA:s riktlinjer för skolbibliotek. Pedagogiska Centralen, Malmö.
- Skolverket (2010). Skollagen. Fritzes, Stockholm.
- Skolverket (2011). Läroplan för grundskolan, förskolan och fritidshemmet. Fritzes, Stockholm.